

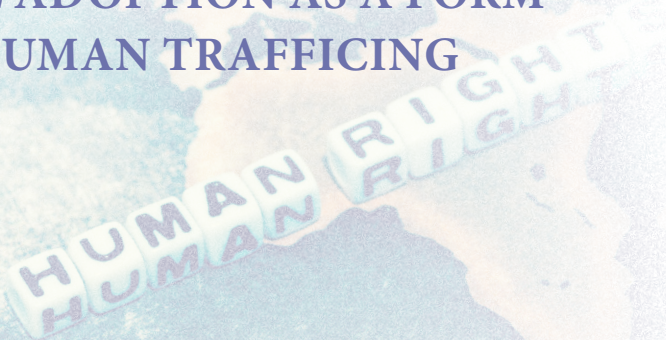
OLGA ANDREJAS

Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach, Polska

olgaandreas@gmail.com
DOI: 10.13166/awsge/210054

**NIELEGALNA ADOPCJA JAKO
FORMA HANDLU LUDŹMI**

**ILLEGAL ADOPTION AS A FORM
OF HUMAN TRAFFICING**

WSGE UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES IN JÓZEFÓW PUBLISHING HOUSE

ABSTRAKT

Nielegalna adopcja jest czynem zabronionym umyślnym oraz powszechnym, narusza ona podstawowe prawa człowieka, a dzieci, których dotyczy to przestępstwo są pozbawione możliwości dorastania w bezpiecznym dla nich środowisku. W artykule przedstawiono problem adopcji z naruszeniem przepisów prawa, wyjaśniono w nim powyższe pojęcie, a także na początku pracy wytłumaczono definicję przysposobienia w sposób zgodny z ustawą, oraz omówiono w jaki sposób powinna ona przebiegać w sposób legalny. W kolejnych częściach artykułu przedstawiono na czym polega, a także jak wygląda proces nielegalnej adopcji, poruszono także kwestie dobra dziecka na tle nielegalnej adopcji, wyjaśniono przy tym czym jest dobro dziecka, wskazano niektóre powody, dla których poszczególne jednostki decydują się adopcje wbrew przepisom ustawy. Na końcu pracy dokonano analizy przepisów prawa pozwalająca ocenić iż nielegalna adopcja wypełnia także znamiona handlu ludźmi.

SŁOWA KLUCZOWE: *adopcja, nielegalna adopcja, dziecko, handel ludźmi, dobro dziecka*

ABSTRACT

Illegal adoption is an intentional and common criminal act, it violates basic human rights, and the children involved are deprived of the opportunity to grow up in an environment that is safe for them. The article presents the problem of adoption in violation of the law, explains the above concept, and at the beginning of the work explains the definitions of adoption in accordance with the law, and discusses how it should be carried out legally. The following parts of the paper present what the process of illegal adoption consists of, as well as what the process of illegal adoption looks like, it also raises the issue of the welfare of the child against the background of illegal adoption, while explaining what the welfare of the child is, pointing out some of the reasons why individuals decide to adopt in violation of the law. At the end of the paper, an analysis of the law allows us to assess that illegal adoption also fulfills the characteristics of human trafficking.

KEYWORDS: *adoption, illegal adoption, child, human trafficking, child welfare*

WPROWADZENIE

W każdym przypadku gdy zapada orzeczenie sądu o przysposobieniu powinno być to równoznaczne z dbałością o dobro dziecka, które można rozumieć poprzez zespół pewnych wartości materialnych i duchowych, które muszą wystąpić dla prawidłowego rozwoju dziecka zarówno fizycznego jak i duchowego – rozwijania świadomości dziecka zarówno pod względem intelektualnym jak i wartości moralnych. W sposób należyty powinno się go także przygotować do pracy dla dobra społeczeństwa^[1]. W przypadku gdy mamy do czynienia z przysposobieniem w sposób niezgodny z prawem naruszone są liczne normy oraz fundamentalne prawa, a przede wszystkim dobro i prawo dziecka. Zasady te są naruszane w szczególności, gdy celem adopcji jest znalezienie dziecka dla określonych rodziców adopcyjnych, poprzez oszustwa, handel ludźmi, sprzedaż, uprowadzenia, fałszowanie dokumentów, a także przymus, brak odpowiedniej zgody rodziców biologicznych oraz osiągnięcie korzyści majątkowej przez osoby uczestniczące w tym precedensie^[2]. Celem badawczym niniejszej pracy jest przedstawienie problemu, a także podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie przysposobienia w sposób niezgodny z prawem. Do nielegalnej adopcji może dojść w wielu przypadkach, niekiedy to matki jeszcze przed narodzinami potomka decydują się na sprzedaż dziecka ponieważ była to nieplanowana ciąża lub znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. W innych przypadkach najczęściej zorganizowane grupy przestępcze manipulują i nakłaniają kobiety do oddania dziecka, oferując im pieniądze i fałszując dokumenty. Jeszcze w innych przypadkach rodzice mogą wysłać swojego potomka do pewnych instytucji, aby zdobył edukację, chcąc zapewnić mu lepszą przyszłość, w praktyce jednak gdy dziecko tam trafia przybiera ono status sieroty, mimo iż nie zostało porzucone, a rodzice nie zrzekli

[1] Co to jest dobro dziecka i jakie niematerialne przesłanki przemawiają za dobrem dziecka? <https://www.poradaprawna.pl/pytanie-23782/> [14.07.2025r.]

[2] Nielegalne adopcje Specjalny sprawozdawca ds. handlu dziećmi i wykorzystywania seksualnego dzieci Organizacja Narodów Zjednoczonych https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-sale-of-children/illegal-adoptions?utm_source=chatgpt.com [11.07.2025r.]

się praw rodzicielskich, więc z ich perspektywy jest ono prowane. Dzieje się tak, dlatego że jego status został przekształcony przez system adopcyjny, aby mogło ono trafić do innej rodziny. W najlepszym wypadku takie dziecko może trafić do kochającej rodziny, która od lat bezskutecznie starała się o dziecko, a system adopcyjny wykluczała ich z możliwości przysposobienia dziecka w sposób zgodny z prawem np. z powodu złego stanu zdrowia. Dzieci, które zostają adoptowane w sposób nielegalny często doświadczają licznych traum i są pozbawione możliwości dorastania w środowisku dla nich bezpiecznym.

DEFINICJA LEGALNEJ ADOPCJI

Zgodnie z europejską konwencją o przysposobieniu dzieci *Przez przysposobienie przysposabiający nabywa wobec przysposobionego wszelkie prawa i obowiązki, jakie mają ojciec lub matka wobec ich dziecka pochodzącego z małżeństwa. Przez przysposobienie przysposobiony nabywa wobec przysposabiającego wszelkie prawa i obowiązki, jakie ma dziecko pochodzące z małżeństwa w stosunku do swojego ojca lub swojej matki. Z chwilą powstania tych praw i obowiązków, ustają wszelkie prawa i obowiązki tego samego rodzaju między przysposobionym a jego ojcem lub matką oraz jakąkolwiek inną osobą lub organem. Jednakże prawo może przewidywać, że małżonek przysposabiającego zachowuje prawa i obowiązki względem przysposobionego, jeżeli przysposobiony jest jego dzieckiem pochodzącym z małżeństwa, pozamałżeńskim lub przysposobionym. Ponadto prawo może zachować obowiązki rodziców łożenia na utrzymanie i zaspokajanie potrzeb dziecka oraz obowiązków jego wyposażenia, w razie gdy przysposabiający nie wypełnia tych obowiązków^[3]. Zapis ten ma odzwierciedlenie także w polskim kodeksie rodzinnym i opiekuńczym w art. 121 § 1, który wskazuje, iż poprzez przysposobienie powstaje między przysposabiającym a przysposobionym taki rodzaj więzi w szczególności prawnej, jak między rodzicem a dzieckiem. W polsce adopcja następuje*

^[3] Dz.U.1999.99.1157 – Europejska konwencja o przysposobieniu dzieci art. 10.

poprzez orzeczenie sądu na wniosek przysposabiającego. Jednak aby mogło dojść do adopcji należy spełnić szereg wymogów. Jednym z nich jest to, że adoptowana może być wyłącznie osoba małoletnia dla jej dobra. Kolejnym jest to iż adoptować dziecko może jedynie osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, musi mieć ona również kwalifikacje, które wykażą, iż będzie się w sposób należyty wywiązywać z obowiązków przysposabiającego. Ponadto taka osoba powinna posiadać świadectwo, iż ukończyła szkolenie organizowane przez ośrodek adopcyjny oraz powinna posiadać opinie kwalifikacyjną. Dodatkowo między przysposabiającym a przysposobionym musi występować określona różnica wieku. Istnieje również konieczność wyrażenia zgodny na adopcję przez dziecko, które ukończyło 13 lat oraz jego rodziców biologicznych. Jednak w szczególnych wypadkach sąd może orzec adopcję bez zgodny dziecka lub jego rodziców^[4].

NA CZYM POLEGA ORAZ JAK WYGLĄDA ORGANIZOWANIE NIELEGALNEJ ADOPCJI

Z nielegalną adopcją zgodnie z art. 211 a kodeksu karnego mamy do czynienia w sytuacji, gdy ktoś zajmuje się organizowaniem adopcji wbrew przepisom prawa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Podlega on wówczas karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Ta sama kara obejmuje również osobę, która posiada władzę rodzicielską nad dzieckiem i zgadza się na adopcję przez inną osobę w celu uzyskania korzyści osobistej lub majątkowej, ukrywając ten fakt przed sądem orzekającym w postępowaniu adopcyjnym, a w przypadku wyrażenia zgody przez rodzica na przysposobienie dziecka bez wskazania osoby przysposabiającej, przed sądem, który przyjmuje oświadczenie

^[4] Adopcja, nielegalna adopcja, a handel dziećmi do adopcji <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/adopcja-nielegalna-adopcja-a-handel-dziecmi-do-adopcji#:~:text=Zgodnie%20z%20tre%C5%9Bci%C4%85%20art.%2010%20ust%201%20przez,lub%20matka%20wobec%20ich%20dziecka%20pochodz%C4%85cego%20z%20ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwa.> [11.07.2025r.]

o wyrażeniu tejże zgody. Również tej samej karze podlega osoba, która adoptuje dziecko wiedząc, że przysposobienie następuje w powyższych warunkach^[5].

Często przy organizowaniu nielegalnej adopcji zorganizowane grupy przestępcze lub osoby działające indywidualnie podejmują pewne działania mające na celu adopcję dziecka wbrew przepisom ustawy. Przede wszystkim może to polegać na wyszukiwaniu i nakłanianiu kobiet do oddania dziecka lub szukaniu odpowiedniego dziecka. Pomagają oni następnie w wypełnianiu urzędowych formalności np. fałszując dokumenty, uzyskując korzystne opinie środowiskowe dla kandydatów na rodziców, organizując przeprowadzenie badań czy uzyskania odpowiednich opinii lekarskich. W następnej kolejności zajmują się oni organizacją transportu oraz pobytu dla matki zarówno przed jak i po porodzie, czerpiąc z tego korzyści zarówno osobiste jak i majątkowe^[6].

Niekiedy może to wyglądać zupełnie w inny sposób np. w sytuacji gdy to matka chce sprzedać swoje dziecko w zamian za sporą sumę pieniędzy tudzież za inne korzyści majątkowe lub osobiste. Wówczas kobieta, która zachodzi w ciążę zamieszcza ogłoszenie w mediach społecznościowych o sprzedaży swojego potomka lub szuka ofert osób chcących nabyć drogą kupna dziecko. Może być wiele powodów dla których matki decydują się na tak trudną, a zarazem niemoralną decyzję o oddaniu dziecka w sposób nielegalny do adopcji. Może to wynikać między innymi z trudnej sytuacji materialnej, braku partnera lub przemocy z jego strony, zbyt młodego wieku, nieplanowanej ciąży lub obawą przed napiętnowaniem przez osoby najbliższe. Niektóre kobiety robią to jedynie ze względów finansowych. Jedne z nich traktują oddanie dziecka jako stałe źródło dochodu, a inne jako jednorazowe zdarzenie, skutkiem którego otrzymają potrzebną im gotówkę na zakup np. mieszkania, samochodu czy spłatę zadłużeń. Takie kobiety niejednokrotnie podkreślają, iż nie przywiązują się do dziecka, które noszą pod sercem, traktują to jako pracę.

^[5] Dz.U.2025.383, kodeks karny, art 211a

^[6] Adopcja, nielegalna adopcja, a handel dziećmi do adopcji <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/adopcja-nielegalna-adopcja-a-handel-dziecmi-do-adopcji#:~:text=Zgodnie%20z%20tre%C5%9Bci%C4%85%20art.%2010%20ust%201%20przez,lub%20matka%20wobec%20ich%20dziecka%20pochodz%C4%85cego%20z%20ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwa.> [12.07.2025r.]

Wówczas proces nielegalnej adopcji może wyglądać następująco. Kobieta niedługo po urodzeniu dziecka udaje się do urzędu stanu cywilnego i podczas wypełniania formalności wpisuje jako ojca dziecka osobę zainteresowaną jego kupnem. Następnie matka biologiczna przed sądem rodzinnym zrzeka się praw rodzicielskich. Po wyrażeniu zgody przez sąd opiekunem prawnym staje się ojciec dziecka oraz jego partnerka po pewnym czasie przysposabia dziecko^[7].

Przy adopcji międzynarodowej z kolei możemy doszukać się jeszcze innego mechanizmu działania sprawców przestępstwa. Osoby wysyłające dziecko do adopcji do innego kraju często są to jednostki wysoko usytuowane np dyrektorzy sierocińca czy lokalni prawnicy. Osoby te zazwyczaj wysyłają pośredników z niższej klasy społecznej jako rekruterów. Celem są przede wszystkim osoby pochodzące z ubogich państw z trudną sytuacją finansową, a kwoty, które są oferowane tym rodzinom mogą się wydawać tragicznie małe, co może podkreślać wyjątkowo ciężką sytuację finansową biologicznych rodziców. Często są oni manipulowani fałszywymi obietnicami np dotyczącymi pieniędzy lub informacjami, iż będą oni mogli kontaktować się ze swoim dzieckiem, będą otrzymywać listy od rodziców adopcyjnych, dodatkowe pieniądze, tudzież że będą mogli emigrować do tego państwa. Osoba, która koordynuje całym tym przestępczym precedensem może otrzymywać od 2000 do 20000 dolarów za każde dziecko umieszczone do adopcji międzynarodowej. Fundusze te pochodzą pozornie z legalnych źródeł takich jak opłaty za adopcję czy darowizny przekazywane na sierociniec. Fundusze te są wystarczające, żeby móc opłacić pośredników, łapówki dla urzędników, oferowaną kwotę dla biologicznych rodziców oraz pokryć niezbędne koszty związane z opieką nad dzieckiem i przeprowadzeniem adopcji międzynarodowej, osiągając przy tym bardzo duży zysk^[8].

^[7] Śliżewska L. *Skala problemu handlu dziećmi w Polsce na podstawie danych statystycznych Kortowski Przegląd Prawniczy* nr. 2 2023 DOI: 10.31648/kpp.9206 str. 68

^[8] David M. Smolin child laundering: how the intercountry adoption system legitimizes and incentivizes the practices of buying, trafficking, kidnapping, and stealing children the wayne law review [Vol. 52:113] str. 118-120

Niekiedy biologiczni rodzice, najczęściej ci ubodzy sami wysyłają swoje dzieci do różnych instytucji w celu zapewnienia im wyżywienia, edukacji, mieszkania czy opieki, a więc nie chcą oni zrzec się swoich praw rodzicielskich. Zdarza się czasem tak, że to rekruterzy nakłaniają rodziców aby umieścili swoje dziecko w takiej instytucji celem zapewnienia mu lepszej przyszłości, nie muszą przecież zrywać z nim więzi, lecz to tylko pozory. W praktyce status małoletniego, który trafił do takiego miejsca jest przekształcany przez system adopcyjny i widnieje on jako sierota, w następstwie czego może być on adoptowany. Z perspektywy rodziców biologicznych ich dziecko zostało porwane ponieważ żadne z nich nie rzekło się praw rodzicielskich ani nie wyraziło zgody na adopcję. Takie dziecko nie zostało także porzucone ponieważ ich opiekunowie prawni mieli zamiar utrzymywać z nim więzi rodzinne oraz stały kontakt. Dla porównania można sobie wyobrazić, że rodzice dziecka w państwach europejskich umieszczają małoletniego w internacie w celu nauki, a po czasie odkrywają, że szkoła umieściła dziecko do adopcji w innym państwie, bez ich wiedzy oraz zgody. Takie zachowanie placówki ewidentnie stanowiłoby przestępstwo nie tylko porwania, organizowania nielegalnej adopcji, ale też handlu dziećmi, ponieważ owa instytucja nie ma żadnych prawnych umocowań aby móc bezprawnie przerwać więzi rodzinne, a tym bardziej umieścić dziecko w innej rodzinie, w innym państwie bez zgody rodziców biologicznych^[9].

NIELEGALNA ADOPCJA A DOBRO DZIECKA

Trudno jest jednoznacznie odpowiedzieć na ową tezę ponieważ tak naprawdę powinno się tutaj rozważać każdą sprawę indywidualnie, ponieważ są one złożone i charakteryzują się odmiennym stanem faktyczny. Istnieje wiele czynników, które mogłyby pozwolić ocenić co w danej sytuacji jest najlepsze dla nielegalnie adoptowanego dziecka. Dlatego w niniejszym rozdziale skupię się głównie na sytuacjach, w których małoletni są przysposobieni

^[9] Ibidem

w sposób niezgodny z prawem przez osoby, które nie mogą posiadać potomstwa, a bardzo tego pragną. Świadomie pomijam sytuacje, w których dziecko jest nielegalnie adoptowane, a następnie wykorzystywane ponieważ w takich okolicznościach jest niewątpliwe, iż dobro dziecka zostało w rażący sposób pogwałcone, a zachowanie sprawców powinno być potępione.

Warto zacząć owe rozważenie od zdefiniowania dobra dziecka. Samo to pojęcie nie jest w żaden sposób zdefiniowane przez polskie ustawodawstwo, mimo iż niejednokrotnie przepisy prawa posługują się tym sformułowaniem. Dobro dziecka jest zgodne z zasadą nadrzędnego interesu dziecka, które wynika z konwencji o prawach dziecka, które zostało przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r.^[10]. Zgodnie z art 3 *We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka*^[11]. Sąd Najwyższy sygn. akt IV CSK 442/17 w postanowieniu stwierdził, iż dobro dziecka obejmuje przede wszystkim najważniejszych dla niego sprawy osobiste jak odpowiednie kształcenie, możliwość rozwoju zarówno duchowego jak i fizycznego, a także wychowanie i przygotowanie do życia dorosłego. Z kolei w zakresie materialnym polega ono na obowiązku zapewnienia dziecku środków do utrzymania i realizacji osobistych celów. W przypadku gdy małoletni posiada swój majątek również dbałość o jego interesy majątkowe. Sąd Najwyższy podkreśla, iż dobro dziecka jest wartością podstawową i wymaga ono traktowania ze szczególnym wyróżnieniem w stosunku do interesów innych podmiotów, w tym rodziców. Z treści art. 95 § 3 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wynika, iż najważniejszym aspektem władzy rodzicielskiej jest ochrona dziecka. Zatem zarówno swoje prawa jak i oczekiwania, które wynikają z władzy rodzicielskiej rodzice mogą realizować wyłącznie w takim zakresie, które nie jest sprzeczne z dobrem dziecka^[12].

^[10] J. Wichura Dobro dziecka. Jak należy je rozumieć? <https://pirozek.pl/blog/dobro-dziecka-jak-nalez-y-je-rozumiec/> [14.07.2025r.]

^[11] Dz.U.1991.120.526 konwencja o prawach dziecka art 3

^[12] Sygn. akt IV CSK 442/17

Zdaniem S. Kołodziejskiego poprzez dobro dziecka należy rozumieć zespół wartości, zarówno duchowych, jak i materialnych, jakie konieczne są do prawidłowego: a) rozwoju fizycznego dziecka, b) rozwoju duchowego dziecka, i to w jego aspekcie zarówno intelektualnym, jak i moralnym, c) należytego przygotowania go do pracy dla dobra społeczeństwa^[13]. Z kolei Stainton Rogers stwierdził, iż autonomia dzieci jest ograniczona i są one zależne od zewnętrznego środowiska, jednak mają one swoje własne prawa. Wyróżnił on trzy podstawowe perspektywy, dzięki którym można skonstruować pojęcie dobra dziecka. Pierwszy z nich dotyczy określonego katalogu potrzeb dzieci, zaspokajanie tych potrzeb służy zapewnieniu najlepszego interesu dla nich. Kolejnym jest wyodrębnianie oraz wzmacnianie praw, które przysługują małoletnim. Ostatni z nich mówi o jakości życia, o tym co leży u jego podstaw, o dobrostanie dziecka oraz o działaniach mających na celu realizację dobra dziecka. Owe pojęcie można zdefiniować również jako ogół praw i uprawnień małoletniego w świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawa^[14].

Ocena tego co jest dobre dla nielegalnie adoptowanych dzieci jest bardzo trudna ponieważ mamy tu do czynienia zarówno ze względami moralnymi jak i etycznymi. Czasem mimo kwalifikacji prawnej czynu jako art. 189a kodeksu karnego tj. handel ludźmi sprawy są umarzane lub mają zmienioną kwalifikację na art. 272 kodeksu karnego^[15] tj. „*wyłudzenie poświadczenie nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd funkcjonariusza publicznego lub innej osoby upoważnionej do wystawienia dokumentu*”^[16] (w tym przypadku może to dotyczyć aktu urodzenia) lub art. 211a kodeksu karnego tj. nielegalna adopcja ponieważ nie są spełnione warunki definicji z art. 115 § 22 kodeksu karnego, który mówi o tym, czym handel ludźmi jest. W takich sprawach najczęściej

[13] Co to jest dobro dziecka i jakie niematerialne przesłanki przemawiają za dobrem dziecka? <https://www.poradaprawna.pl/pytanie-23782/> [14.07.2025r.]

[14] Pisarska A. *Pojęcie dobra dziecka. Przegląd wybranych koncepcji* annales universitatis mariae curie-skłodowska lublin – polonia vol. xxxvi, 4 sectio str. 186

[15] Rojek-Socha P. *Sprzedam dziecko w dobre ręce – w Polsce kwitnie szara strefa adopcji* <https://www.prawo.pl/prawo/nielegalne-adopcje-w-polsce-ministerstwo-sprawiedliwosci-zmienia,408068.html> [15.07.2025r.]

[16] Dz.U.2025.383 kodeks karny art 272

mamy do czynienia z rodzinami, które z wielu przyczyn nie mogą mieć dzieci. Mogą oni decydować się na nielegalną adopcję np. przez zniechęcenie procedurami adopcyjnymi, które są długotrwałe. Niekiedy nie spełniają warunków rodziny adopcyjnej chociażby ze względów zdrowotnych. Większość rodzin chce adoptować małe dzieci aby móc nawiązać z nimi więź oraz je wychować. Jak mówi adwokat Piotr Kaszewiak na surogację nie decydują się przestępcy lecz zwyczajni ludzie, którzy kierują się potrzebą miłości, którzy wielokrotnie próbowali już stać się biologicznymi rodzicami. Aby spełnić swoje marzenie, żeby zostać rodzicem wydawali swój majątek oraz poświęcali swoje zdrowie na drogie terapie lub nieudane próby in vitro, Zagrożenie nawet najsurowszą karą nie sprawi, że przestaną oni chcieć zostać rodzicami. Pracownicy ośrodka adopcyjnego przyznają także, iż czasem trafiają do nich do opiniowania dla sądu kandydaci do adopcji dziecka, którzy nie zostali zakwalifikowani przez ośrodki adopcyjne z różnych przyczyn, jednak mimo to stali się opiekunami dziecka. Nie zdarzało się, żeby mimo negatywnej decyzji przysposobienie nie zostało orzeczone. Uznawana jest wówczas wyższość relacji nawiązanej z dzieckiem, a pomijany jest sposób w jaki doszło do pełnienia opieki nad małoletnim. Wskazując przy tym, że takie działanie narusza godność oraz prawa dziecka. Jednak z drugiej strony biologiczne matki, które decydują się na oddanie potomka, są to zazwyczaj kobiety z dużymi problemami finansowymi, w pełni świadome tego, że nie chcą oraz nie mogą wychować dziecka. Z kolei adwokat Marta Głuch mówi o tym, iż warto podkreślić, że w owej sytuacji najbardziej pokrzywdzone są dzieci ponieważ każdy ma prawo do posiadania wiedzy o swoim pochodzeniu, tożsamości, a także do humanitarnego traktowania. W wyniku adopcji w sposób niezgodny z prawem dobra te są zagrożone i mogą one mieć wpływ na różne etapy życia dziecka^[17].

^[17] Rojek-Socha P. *Sprzedam dziecko w dobre ręce – w Polsce kwitnie szara strefa adopcji* <https://www.prawo.pl/prawo/nielegalne-adopcje-w-polsce-ministerstwo-sprawiedliwosci-zmienia,408068.html> [15.07.2025r.]

CZY NIELEGALNA ADOPCJA WYPEŁNIA ZNAMIONA HANDLU LUDŹMI?

Poważne przestępstwo jakim jest handel ludźmi jest często popełniane przez zorganizowane grupy przestępcze, narażając przy tym w sposób znaczny podstawowe prawa człowieka, które jasno definiuje i wskazuje karta praw podstawowych Unii Europejskiej. Do tej pory dyrektywa parlamentu europejskiego i rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. definiuje handel ludźmi jako *Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, w tym wymiana lub przekazanie kontroli nad tymi osobami, z zastosowaniem groźby lub przemocy bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstępu, poprzez nadużycie uprawnień lub wykorzystanie sytuacji bezbronności, lub też wręczenie lub przyjęcie płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu wyzysku*. Przy czym wyzysk obejmuje zwłaszcza wyzyskiwanie innych podmiotów do prostytucji, tudzież innych form wykorzystywania seksualnego służbę lub pracę przymusową wliczając niewolnictwo lub podobne praktyki, żebractwo, zniewolenie, wykorzystywanie do działalności przestępczej lub usunięcie organów^[18]. Po zmianach w dyrektywie parlamentu europejskiego i rady (UE) 2024/1712 z dnia 13 czerwca 2024 r. definicja wyzysku została rozszerzona. Poza wyżej wymienionymi przestępstwami obejmuje on również przymusowe małżeństwa, wyzyskiwanie do zastępczego macierzyństwa lub nielegalną adopcję^[19]. Zatem zgodnie z definicją handlu ludźmi oraz wyzysku można wysnuć wniosek, iż działania sprawców mające na celu ominięcie przepisów ustawy i przeprowadzenie adopcji w sposób nielegalny i w ten sposób pozyskanie dziecka wypełniają znamiona handlu ludźmi, jeżeli zostało to dokonane z użyciem groźby, przymusu, oszustwa, podstępu, nadużycia uprawnień czy przyjęcia

^[18] Dyrektywa parlamentu europejskiego i rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW

^[19] Dyrektywa parlamentu europejskiego i rady (UE) 2024/1712 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar

korzyści majątkowej. Wówczas nie tylko mamy do czynienia z naruszeniem art 211 a kodeksu karnego penalizującego nielegalną adopcję, ale także z przestępstwem handlu ludźmi, za który to art 189 a kodeksu karnego przewiduje sankcję od 3 do 20 lat pozbawienia wolności, dla osoby, która dopuściła się handlu ludźmi oraz od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności, w sytuacji samego czynienia przygotowań do popełnienia tego przestępstwa^[20].

PODSUMOWANIE

Organizowanie nielegalnej adopcji może wynikać zarówno z chęci zysku matki, która sprzedaje dziecko jak i zorganizowanych grup przestępczych, które czynią sobie z tego przestępstwa stałe źródło dochodu. Z kolei rodzicami, którzy przysposabiają dziecko w sposób nielegalny może kierować bezsilność związana z wykorzystaniem wszystkich możliwych legalnych sposobów, aby posiadać dziecko, a także wielkie marzenie o posiadaniu potomstwa, wówczas istnieje wysoka szansa, iż dziecko będzie wychowane przez kochającą rodzinę. Warto jednak podkreślić iż najważniejsze jest tutaj dobro dziecka oraz jego prawa, które bezprecedensowo zostają naruszone. Należałoby również uświadomić społeczeństwo jak wielka jest to tragedia zarówno dla dziecka, a także dla rodziców, którzy w nielegalny sposób stracili potomka np przez porwanie lub fałszywe obietnice zorganizowanych grup przestępczych, którzy gwarantowali, iż osoby pełniącą faktyczną władzę rodzicielską będą mogły utrzymywać stały kontakt z dzieckiem, po sprzedaży. Jednak w praktyce już nigdy więcej nie zobaczą oni swoich dzieci. Im większa wiedza społeczeństwa, że bezbronne dziecko po adopcji w sposób nielegalny niekoniecznie musi trafić do kochającej rodziny, może ono być na wiele sposobów wykorzystywane przez osoby, które je adoptowały. Tym większa szansa, aby zapobiec chociaż części sprzedaży dzieci. Konieczne jest również, aby organy ścigania, szczególnie przy adopcji międzynarodowej dokładniej zweryfikowały proces

^[20] Dz.U.2025.383 kodeks karny art 189 a

przysposobienia, a także lepiej sprawdzały rodzinę, do której dziecko ma trafić, aby wyeliminować niepotrzebne cierpienie, a także proces handlu małoletnimi i pomogły w ten sposób zapewnić im lepszą przyszłość.

BIBLIOGRAFIA

- Adopcja, „nielegalna adopcja”, a handel dziećmi do adopcji <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/adopcja-nielegalna-adopcja-a-handel-dziecmi-do-adopcji#:~:text=Zgodnie%20z%20tre%C5%9Bci%C4%85%20art.%2010%20ust%201%20przez,lub%20matka%20wobec%20ich%20dziecka%20pochodz%C4%85cego%20z%20ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwa>.
- Co to jest dobro dziecka i jakie niematerialne przesłanki przemawiają za dobrem dziecka? <https://www.poradaprawna.pl/pytanie-23782/>
- David, M. Smolin child laundering: how the intercountry adoption system legitimizes and incentivizes the practices of buying, trafficking, kidnapping, and stealing children the wayne law review [vol. 52:113] str. 118-120
- Dyrektywa parlamentu europejskiego i rady (UE) 2024/1712 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar
- Dyrektywa parlamentu europejskiego i rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW
- Dz.U.1991.120.526 konwencja o prawach dziecka
- Dz.U.1999.99.1157- Europejska konwencja o przysposobieniu dzieci
- Dz.U.2025.383 kodeks karny
- <https://www.prawo.pl/prawo/nielegalne-adopcje-w-polsce-ministerstwo-sprawiedliwosci-zmienia,408068.html>
- Nielegalne adopcje Specjalny sprawozdawca ds. handlu dziećmi i wykorzystywania seksualnego dzieci Organizacja Narodów Zjednoczonych https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-sale-of-children/illegal-adoptions?utm_source=chatgpt.com
- Pisarska A. Pojęcie „dobra dziecka”. Przegląd wybranych koncepcji *annales universitatis mariae curie-skłodowska lublin – polonia* vol. xxxvi, 4 sectio str. 186
- Rojek-Socha, P. Sprzedam dziecko w dobre ręce - w Polsce kwitnie szara strefa adopcji Sygn. akt IV CSK 442/17
- Śliżewska, L. Skala problemu handlu dziećmi w Polsce na podstawie danych statystycznych Kortowski Przegląd Prawniczy nr. 2 2023 DOI: 10.31648/kpp.9206 atr. 68
- Wichura, J. Dobro dziecka. Jak należy je rozumieć? <https://pirozek.pl/blog/dobro-dziecka-jak-nalez-y-j-e-rozumiec/>